

KISGRAFIKA

43. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519. E-mail: kisgrafika@freemail.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Katona Csaba, Király Zoltán, dr. Soós Imre.

Grafikai szerkesztő: Vincze László

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Fery Antal fametszete, X2

T A R T A L O M

Ex libris a mai Finnországban. Finn vendégek a KBK összejövetele.

A „Kézműipariban” beszámoló. (Fábián Gyöngyi)

Műteremlátogatás. (Soós Imre)

Torró Vilmos grafikusművész halálára. (Mayer József)

Bemutatjuk Imre Lajost, alkotásjegyzékkel.

Kettős centenárium. Mindszenti Könyvtár. (Imre Lajos)

Titkári beszámoló a 2003. évről. (Palásthy Lajos)

Baráti sorok egy baráti folyóiratról. (Arató Antal)

SZEMLE - HÍREK

2004/1

EX LIBRIS A MAI FINNORSZÁGBAN

Finnországban az Erdészeti Múzeum is gyűjti az erdészeti ex libriseket.

A finn Ex libris Társaság összegyűjtötte és a múzeumnak juttatta a múzeum témakörét érintő lapokat. Máskor is előfordult, hogy egyes gyűjtők tematikus gyűjteményi anyagot adtak egyetemeknek vagy múzeumoknak. Ezen intézmények azután kiállításokon mutatták be a grafikákat, melyeket a gyűjtők szívesen látogattak. A most említett gyűjtemény a *Lusto* Erdészeti Múzeum első ilyen jellegű anyaga.

A gyűjtemény erdészeti tárgyú ex libriseket ölel fel. Az erdészeti hivatás a legnagyobb terület Finnországban. 2004. áprilisában fogják bemutatni az ex libriseket a *Lusto* Erdészeti Múzeumban, mely Punkaharjuban, Finnország keleti részében van. Ezt állandó kiállításnak tervezik.

Az ex libris társaság alelnöke *Erkki Tuominen* szerint ez az adományozás nagy jelentőségű, és már gondolkodnak a következő hasonló akcióról. 2003. év végéig további több mint száz ex librist kaptak. A tervhez a Finn Erdészeti Egyesület anyagi támogatást ad.

A *Lusto* Erdészeti Múzeum szívesen fogadta az ex libris gyűjtők adományát, mert ez növeli a múzeum látogatottságát, színesíti a szakmai anyagot, szélesíti az erdészek érdeklődési területét. *Tuominen* úr szerint sok szakmai múzeumból hiányzik a széleskörű kitekintés, melyre az említett juttatás most jó példát ad.

- Az ex libriseken látszik az erdészek munkája, érdeklődési területe. Ezért adtuk ezt az anyagot *Lustóba*, állapítja meg *Tuominen* úr.

Tuominen úr gondoskodik a gyűjteményről továbbra is a múzeumban. Az embereket érdekli az ex libris anyag, mert érdekes bepillantást enged egy gyűjtői világba. Szerinte a könyvjegyek önmagukban még nem mondanak el mindent az emberről. Szükség van további információkra is, mely megmagyarázza a lap mondanivalóját.

A legrégebbi ex libris társaság Finnországban.

Az 1946-ban alapított legelső finn ex libris társaság számos kiállítást rendez. Az utóbbi években rendezett kiállítások egyike a 2003-ban *Iittalában*, a művészeti könyvek bemutatója alkalmából volt, mely anyagot később ősszel *Tampereben* az új médiamúzeumban, a *Ruprikkiben* is bemutattak.

Iittalában sokszor rendeznek ex libris bemutatót. A 2004. év témájának az üvegművészetet bemutató tematikus lapok kiállítását tervezik, mert ennek a városnak jó hírű régi üvegipara van.

A régi könyvek napján *Vammalában* is volt kiállítás. A régi ex librisek gyűjtése az egyik tagtársuk, *Heikki Kiljander* nevéhez fűződik.

Riihimäki-ben, Finnország vadászmuzeumban terjedelmes ex libris gyűjtemény látható, mely szintén adományozásokból állt össze. Szemben a *lustó-i* gyűjteménnyel itt az anyagot a könyvjegyek tulajdonosai adták össze. A cserkészmuzeum is rendelkezik egy kis gyűjteménnyel, az ex libris társaság és egyéni adakozók jóvoltából.

A finn vasútmúzeum vasúti témájú ex libriseket gyűjt. Ennek kialakításában is nagy segítséget nyújtott

az ex libris egyesület. Itt még további lehetőségek vannak anyaggyűjtés tekintetében.

A *Helsinki* és az *Oulu* egyetemek könyvtárainak komoly ex libris gyűjteményük van, melyet magánszemélyek adtak össze. Az *Oulu* egyetem könyvtára *Mirjam Kinon* képzőművész tanártól kapott kb. 10 000 darab ex librist, amikor a művész még élt. Ő maga is számos könyvjegyet készített. A törvény szerint, amikor ex libris nyomtatásra kerül, a nyomdának példányokat kellene küldeni az egyetemi könyvtárnak. *Tuominen* szerint ez nem mindig történik meg.

A társaság évente összejöveleteket, és kirándulásokat szervez. Taglétszámuk körülbelül 300 fő. Ezek leg többje gyűjtő. A művésztagek létszáma húsz-harminc körül van. Sokan büszkéek arra, hogy a társaság tagjai, mondja *Tuominen* úr.

Omppu finn grafikus ex librisein a tulajdonos egyénisége a fő

Helsinki központjában élő és dolgozó grafikus, *Osmo "Omppu" Omenamäki* a pályája során az ex libris készítés szerelmese lett.

Először is el kell mondani, mit jelent ez a finn szó *Omppu* magyarul és hogy honnan kapta ezt a művész nevet, ami tulajdonképpen művészi munkájának márkája. *Omppu* finnül almát jelent. A név a családi nevéből való, ami magyarul kb. "Almadomb" lenne.

Omppu, azaz alma egyik ex librisén egy zöld almát formázó hőléggömb ceruza formájú kosarában ábrázolja magát, amint a felhőkbe emelkedik. Általában szereti a tréfas megoldásokat, ez számos munkáján megtalálható.

Mostanában leginkább levelezőlapokat tervez, de ezekbe is mindig odavarázsol valami tréfit. Hát miért ne csinálná az ex libriseken is? Az évek során összesen 40 könyvjegyet készített. Az első lapot egy munkatársának, *Nina Söderström*nek alkotta meg, mikor még együtt dolgoztak egy reklámirodában, valamikor 1969-72 között. Ebből az ő birtokában egy sem maradt.

A legutolsó könyvjegyeket 2003-ban rajzolta, a legszebb talán egy kékszínű lap, amit *Strikka-Liisa Westergaard* írónak készített. Az író elmondta, hogy nagyon szereti a virágot, ezért van az ex librisen sok virág. A lap tulajdonosa *Ahvenanmában* lakik, mely egy nagy szigetcsoporthoz Finnország és Svédország között, erre utal a növények elrendezése. A sirályok pedig az életet jelentik a szigetvilágban, mondja *Omppu*.

A könyvjegy tervezésében az egyszerűségre kell törekedni – *Omppu* ex libriseire a színek a jellemzők. Szereti, ha a tulajdonost kifejezi a lap.

– Amikor valaki könyvjegyet rendel, és elmondja, mit szeretne rajta látni, elkezdek gondolkodni. A tulajdonos és a lap témája hogyan van összhangban. Szerintem rossz megoldás az, ha a művész előtérbe helyezi magát. Önzés, ha a lapon több van a művészből, mint a tulajdonosból. Ha pedig a megrendelő túl sok mindent szeretne az ex librisen megjeleníteni, válogatok.

– Szerintem nem kell sokfélével megtömni egy könyvjegyet, mondja *Omppu*. Azt, hogy milyen kevés ábrázolással is lehet elegáns lapot csinálni, mutatja *Mikko Joutsen* ex librise. Abban csak egy hiúz szeme látható és a

farok ábrázolás a *Kuipoban* lévő *Putjo* tornya. Ezen kívül csak a szöveg van rajta. Az egésznek kék alapszíne van. Hasonló megoldású a sportszerkesztő *Votito Raatikainen* ex librise. A stadion közepén van egy mikrofon és a stadion peremén néhány zászló. Természetesen még a tulajdonos neve is szerepel. Ebben az ex librisben a művész nem használt sok színt.

- Vannak, akik nem értenek egyet a többszínű ex librisselel. Pl. Lengyelországban kialakult egy stílus, mely csak egy színt hagy jóvá. Én modernebb művész vagyok.

Színek nélkül is el lehetne merülni Omppu könyvjegyeinek világában, de a színek hoznak létre egy sajátos dimenziót. *Tuomo Häyhä* könyvjegye zöld színben mesél egy szimbolikus hangulatról, ami a kora ősz jellemzi. A lap felső részén egy madárcsoport repül ki a képből. A lap alsó részén a könyvek fölött egy madár vet pillantást a repülő raj és a nyílt tenger felé. A kép jelképesen beszéli el, hogy Tuomo egyedül marad a könyv mellett, amikor az ősz közeledik. A fiú rendelte ezt az ex librist az édesapjának.

Markku Vainio ex librisének is zöld a színe. Ezen a könyvjegyen a művész mintegy lyukat fúrt a könyvbe mint a jégbe szokás, és egy férfi horgászik ezen keresztül. Mellette egy rénszarvas bámulja a dolgot. Ez is kifejezi a lap tulajdonosának hobbját.

Az ex librisből nem lehet megélni, ezért képeslapokat készít. Eddig mintegy 1300 képeslapot rajzolt, többek között az UNICEFnek is.

Amikor nyáron Helsinki egy parkjának padján ül, lehet, hogy akkor is gondolatai a karácsonyi lapokon járnak. A művészet szikrája nem néz sem időt, sem helyet. Az isteni szikra a grafikus kinyilatkoztatásának biztos alapja.

Tuomo Toivo a művészetekben találja meg a szépet.

Az erdészeti ex librisek két év óta különleges figyelem tárgyai Finnországban. A *Lusto* Erdőműzeum sokoldalúan foglalkozik az erdészetet érintő témákkal. A finn ex libris társaság sok erdészeti témájú könyvjegyet juttatott a múzeumnak.

Tampere városhoz közelfekvő *Kangasala*-ban lakó Tuomo Toivo is 13 nevére készült ex librist adományozott. Lelkesen vett részt a múzeumnak szánt anyag összegyűjtésében, a teljes állománynak mintegy tíz százalékát adta. Ebben az anyagban élenjáró művészek munkái is megtalálhatók.

Felmerül a kérdés, Tuomo Toivo erdész-e. Ő azonban a fás szakmával más oldalról volt kapcsolatban, nyugdíjas éve előtt ugyanis építőfa kereskedelemmel foglalkozott. Így aztán tulajdonképpen ő is az erdőtől kapta kenyerét, és ez meghatározó volt a gyűjtési tématerületét illetően.

Toivo már fiatal kora óta érdeklődött a művészetek iránt. Hogy jobban megismerje a művészeti kérdéseket, pár évig művészettörténetet is tanult. Csak később kezdett foglalkozni az ex librisekkel. Akkor azonban nagy intenzitással vetette bele magát a gyűjtésbe.

Jelenleg mintegy 3000-4000 ex libris van a gyűjteményében, de szerinte nem a mennyiség, hanem a minőség a fontos. Szereti figyelemmel kísérni a művész ex libris alkotó tevékenységét. Természetesen vannak művészek, akiknek munkája különösen tetszik neki.

- *Nem tud az ember minden szép lapot megszerezni*

A *Tamperében* lakó Raimo Kanerva ex librisei képviselik azt a szépségeszményt, mely Toivonak legjobban tetszik. E művész majdnem minden munkája megvan gyűjteményében. Több mint tíz évig dolgozott, hogy minden Kanerva tervezte lap meglegyen albumában. Csak két lap hiányzik, melyeket egy pályázatra készített a művész.

A már elhunyt Erkki Tanttu is olyan művész volt, akinek ex libriseit szívesen gyűjti. Ezekhez nehéz hozzájutni, ezért e művész munkáinak sora nem teljes gyűjteményeiben.

A jólismert Hannu Paalasmaa kb. 600 könyvjegye közül Toivonak sikerült hozzávetőlegesen 450 darabot megszerezni. Ő sokat dolgozott külföldieknek, ezért nehéz megtalálni minden birtokost.

- Lehetetlen megszerezni minden ex librist, amit csinált. Mivel sokat készített külföldre, azok címét nagyon nehéz megtalálni. De meg kell elégedni azzal, ami van, nyugtat meg Toivo.

Ha tovább megyünk a névsorban, a finn Kápy Tarus azon művész, akinek minden munkája megvan Toivo gyűjteményében, számszerint 170 darab. Esa Riippa grafikusművész 25 ex librist készített, ez mind megvan, valamint Markku Tanttu húsz könyvjegye. A finn ex libris társaság alelnökének, Erkki Tuominennek majdnem közel 200 lapja megvan a gyűjteményben.

- Mindenki gyűjt valamit, néha nem is tudatosan, vélekedik Tuomo Toivo. A gyűjtés révén egyidejűleg lehet élvezni a szép lapokat és találni kedves új embereket. Cserélni lehet lapokat másokkal, akár levelezés útján, akár személyes cserével.

Toivo kihasznál minden lehetőséget. Elvileg az ex librist a könyvbe ragasztják be az emberek, tulajdonuk igazolására. De ez nem elég a gyűjtőnek. Ő magát az ex librist, mint művészi alkotást gyűjti.

Toivonak ex librist készített a nevére többek között Pentti Kaskipuro, aki jelentős grafikusművész. Toivo kedvence, Raimo Kanerva is csinált részére ex librist. Ha megnézzük ezt a lapot, látjuk, hogy hogyan mesél a lap a tulajdonosról.

Ezen a lapon Toivo, aki fakereskedő volt, áll egy pallófal előtt, melyre óriási szegekkel egy fénykép van felerősítve a lappföldi *Saanatunturi*-ről.

- Régebben sokat mentem síelni a Lappföldre télen. Egyébként is érdekel ez a táj. Gyűjtöm a lappföldi irodalmat is.

Erkki
Tuominen,
klisé P7

- Az ex librisen egy ecset is van, ami a gyűjtő képzőművészeti érdeklődésére utal.

- Amikor *Saartjärvi*-ben laktam, megismerkedtem Frans Toikkanennel, aki grafikus volt. Azután kiállításokra kezdem járni, és így az érdeklődésem lassan megnőtt. Megszerettem a szép dolgokat.

Toivo nyaralója *Saartjärvi*-ben, Finnország középső részében van. Egy evezőt ábrázoló ex libris utal erre. Toivo gyűjteményében van néhány ex libris, melyeket észt művészek alkottak. Evald Okas, Külliki Järvila, Silvi Väljal és Leida Soom, valamint a litván Jakstas Vytautas munkái. De természetesen a finn Mirjam Karila, Ulpu

Kavanti, Vuokko Mattila, Heimo Virnila és Erkki Tuominen is szerepel.

Toivo ugyanúgy tagja a Finn Exlibris Társaságnak, mint a másik finn egyesületnek, az Exlibris Aboensisnek is. Így számos művésszel és gyűjtővel van szoros kapcsolata.

Tuomo Toivot a magyar ex librisek is érdeklik. Már van néhány magyar lapja, de szeretne kapcsolatot találni magyar művészekkel is. Panaszolja, hogy nincs magyar nyelvtudása, de a művészet nyelvén biztosan lehet találni kapcsolatot.

Leila Lehtiranta

MINDENKIT SZERETETTEL KÖSZÖNTÜNK!

Leila Rehtiranta finn újságíró és férje a KBK vendége volt decemberben.

Ez alkalomból otthonról a következőket üzenték a KBK tagjainak:

A kisgrafikagyűjtők 2003. decemberi összefüggésében a részvétel olyan volt számunkra, mint utazás egy másik bolygóra. A kialakult hangulat nagyon jó és otthonos volt mindkettőnk számára.

A magyar grafikusművészekkel való találkozás bepillantást engedett a magyar grafikai életbe, melyben az ex librisek születnek.

Természetesen reméljük, hogy a kapcsolat folytatódni fog úgy az egyesülettel, mint a művészekkel. Mint a KBK Egyesület új tagja, nagy reményekkel nézek az együttműködés elé.

Magyarországon már többször is jártunk, húsz év óta rendszeresen felkeressük az országot, volt év amikor többször is megfordultunk. Útjaink során megismertük a magyar embereket, a magyar tájakat, és a magyar életmódot. Most került sor a grafikagyűjtő élet megismerésére. A magyar kisgrafika a maga módján mesél a magyar kultúráról és az ország művészetéről.

Az ex librisek talán más kifejezéseket tükröznek ott, mint Finnországban, de ez így van jól. Éppen ez a különbözőség a kultúra hajtóereje. Nagyszerű dolog volt megismerkedni a magyar képzőművészekkel.

Remélem, hogy kapcsolataimat, ismereteimet a jövőben még jobban el tudom mélyíteni.

A decemberi utam élményeit, melyet kedves magyar barátaimtól kaptam, Finnországban cikkekben fogom közzétenni. Így tudom a magam részéről ismertté tenni a magyar grafikai művészetet.

Köszönöm férjem Juha nevében is a kedvességeket a találkozás során.

Leila Lehtiranta

Leila Lehtirantáról tudni kell, hogy nyugdíjas szerkesztő egy helyi újságnál három éve. Írt már többek között képzőművészetekről, ex librisről. A nyugdíjas évek új lehetőségeket nyitottak számára, melyek élén az ex libris áll. Főleg az erdészek ex libriseiről írt már több újságban, lapban is.

Azonkívül szerkeszti az évente négyszer kiadott *Sotalapst*-újságot, mely a Finnországban működő háborús gyerekek szövetségének közleménye. Finnországban azokat nevezik háborús gyerekeknek, akiket a második világháború előtt helyeztek biztonságba más északi országokba, főleg Svédországba. Finnországból összesen 70.000 ilyen gyermek volt. Lehtiranta már több éve szerkeszti ezt. Könyveket is írt.

A „KÉZMŰIPARIBAN”

Márton
Boglárka
11. o. rajza,
PI

A KBK Egyesület 2004. évi január első hetében tartott összefüggésében tagjai számára különleges tapasztalatsere lehetőséget kínált.

A rendezvénynek a IX. kerületi Kézműipari Szak-középiskola és Szakiskola adott otthont. *Menyhárt Pál* igazgató bevezetőjében üdvözölte a találkozó résztvevőit, ismertette az intézmény történetét, működésének alapfeltételeit, nevelési céljait. E köszöntő arról az elhivatottságról is árulkodott, amellyel az iskola felvállalta a művészképzés mesterségbeli alapjainak tanítását. E program fundamentuma a szakmai tudás, a mesterségbeli igényesség elsajátíttatása, s ez a pedagógiai modell működését belső hajtóerő a szakmai tanácskozási hangulatát, tartalmát is meghatározta.

Az intézményben az 1950-es évek elejétől a 80-as évek közepéig még csak szobafestő-mázoló, tapétázó szakmában építőipari képzés folyt, majd profilbővülés következtében öt kézműves szakmai képzés (kerámiakészítő, porcelánfestő, üvegműves, üvegcsi-

szoló, gipszmintakészítő) nyitotta meg kapuit az erre tehetséget érző fiatalok előtt. A művészeti szakmák megjelenésével, az 1989-ben indított művészeti szak-középiskolai képzéssel (grafikus, keramikus, porcelán-festő és tervezőasszisztens, díszítőfestő, díszítőszobrász) teljesen megváltozott az iskola arculata, szellemisége. Az utóbbi években pedig már az elismert művészeti szakközépiskolák rangjára emelkedett azáltal, hogy a kézműves és művészeti szakmákat kiváló művésztanárok és iparművészek oktatják. A köszöntő után a vendégek *Varga Péter* grafikusművész, művészeti igazgatóhelyettes vezetésével megtekintették az iskolát. A stukkódíszes folyosón haladva a vendégek megismerhették az ott kiállított diákmunkákat. Nagy érdeklődést keltett a grafikai műhely bemutatása. Itt a műhely tanárai köszöntötték a látogatókat, akiknek tanítványai nyomtatási bemutatóval lepték meg az egybegyűlteket. *Hegedűs Gábor* grafikusművész vezeti az érettségizett diákok szakképzését, ők főleg a magasnyomású lapjaikkal arattak sikert. *Kiss Zoltán* és *Ürmös Péter* grafikusművészek tanítványai pedig a rézkarcok és hidegtűlapjaik nyomtatásával szemléltették a mélynyomtatás szakmai fogásait.

A grafikai műhely létrehozásának ötlete a fiatalon elhunyt *Kondé László* grafikusművész nevéhez fűződik. Az emlékére készült dombormű *Gvardián Ferenc* keze munkája, s a rajztermek és a folyosók híven őrzik a művésztanár arcát, emlékét, aki sajnos már nem érthette meg a grafikai műhely utóbbi években történt gyarapodását. A sikeres iskolai pályázatoknak köszönhetően a géppark komplett szitanyomó felszereléssel és litográfiai présszel bővült. A műhely jelenlegi művésztanárainak itthon és külföldön rendezett kiállításai,

elismertségük garanciát jelentenek arra, hogy a művészetek iránt fogékony ifjúság gazdag és biztos szakmai alapot szerezzen a pályán való elinduláshoz. Ezt a tényt példázták azok a kiállított diákmunkák (papírmetszettől a rézkarc technikáig), amelyet a kisteremben tekinthettek meg az érdeklődők.

A látogatók körében nagy sikert aratott a kerámia-laboratórium, ahol különleges zománcokat és kerámiamázakat állítanak elő a diákok.

A második emeleti számítógépes grafikai kabinetet *Varga Péter* mutatta be, ahol szintén néhány önként jelentkező növendék szemléltette az ott folyó munkát. E modern művészeti terület szakmai képzése néhány éves múlta tekint vissza az iskolában. A nagy kapacitású számítógépekkel felszerelt korszerű szaktanteremben a tanulási-tanítási folyamatban résztvevők a mai kor követelményeinek megfelelő szakmai alapozást nyerhetnek. Bemutatták többek között az elektronikus rajztábla használatát, ez is egy sikeres pályázat útján került az iskolához. Az iskolai múzeum előterében ritkaságnak számító gyűjteménnyel ismerkedhettek meg a vendégek. A huszadik század második felének olasz grafikusainak munkáiból összeválogatott kisgrafikák, ex librisek a nagyközönség számára is művészi élmény forrásait adhatták. Némelyiknek magyar vonatkozása is akadt: magyar nevet jelez Remo Wolf fametszete, illetve egy feltáratásos eljárással készült lap is, amely *Ernesto Guffani* munkája.

Az iskolamúzeumban kiállított iparművészeti és kézműipari tárgyak megtekintését követően egy pohár tea mellett kötetlen beszélgetés zárta a valóban nem mindennapi és gazdag programot.

Fábián Gyöngyi

MÜTEREMLÁTOGATÁS KISGRAFIKAI MEGLEPETÉSEKKEL

Kerékgyártó László línómetszete, X3

A KBK február havi összejövele a megszokott Fészek Klubtól ezúttal ismét távol, *Kerékgyártó László* festőművész műterem-lakásában folyt le. A József körút 63.sz. ház I. emeletén a művész és felesége fogadta a több hullámban érkező vendégeket, akiket az egyesület nevében *Palásthy Lajos* titkár üdvözölt. Örömmel állapította meg, hogy az ilyen „házon kívüli” összejöveleseknek a tagság számára különös vonzereje van, amit az érdeklődők tekintélyes száma, a húsznál is több vendég bizonyított.

Kerékgyártó László otthona és műterme nemcsak a kisgrafikával való találkozás élményét nyújtotta. (Ez utóbbiakból is ízelítőt kaptak a látogatók, ugyanis a Pesti-Tarjányi gyűjtőpáros felkérése alapján készült, kertészeti témájú, száznál több darabra tehető línómetszeteit tablókra ragasztva szemlélhették.) A látogatók a művészt ezúttal más oldaláról is megismerhették, a fogadásukra szolgáló műteremben és a lakásban ugyanis tekintélyes mennyiségben olajfestményeit is láthatták. A tőle eddig még nem látott festmények a körülöttünk lévő világra áhítattal rácsodálkozó művészt mutatták, akinek képei a természet, a környezet fenségességét ünneplik. Nem tarka színarádéval, hanem fegyelmezett, visszafogott színvilággal megjelenítve láthattuk képeink a főváros patinás épületeit, a Dunapart látványát.

Virágcsendéletek, erdőrészesletek váltakoznak a látvány tiszteletében fogant, tehát azt eltorzítani nem kívánt festményeken. A látottak arról győzték meg a vendégeket, hogy a házigazda-művésznek képein olyan rokonszenves, egyéni festői világot sikerült megteremtenie, mely nem hasonlít egyetlen kortársára sem.

Titkárunk megnyitó szavak után köszöntötte Pesti László tagtársunkat, aki éppen 50 évvel ezelőtt kezdte meg máig tartó, eredményes kertészeti tevékenységét. (Pesti Lászlót nem kell lapunk olvasóinak bemutatni, hiszen az elmúlt évek során Tarjányi Ferencsel karöltve létrejött kisgrafikai sorozataikat esetenként bemutattuk a *KISGRAFIKA* számaiban. A fákat, virágokat, nevezetes épületeket, könyvtárakat idéző kisgrafikáik révén őket a mai kisgrafikai élet legkiválóbb mecénásainak tekinthetjük.)

Pesti László ezt a személyes évfordulót gyűjtőink számára is emlékeztetéssé tette, hét linometszetű lapot tartalmazó mappát nyújtva át minden jelenlevőnek. Az ezeket megalkotó Kerékgyártó László metszetei között négy „In memoriam” lap található. Ezek a kisgrafikák Budapest egykori főkertészei: Ilseemann Keresztély, Morbitzer Dezső, Petz Ármin és Ráde Károly (ábécé sorrendben említett) nevét idézik. Emléküket joggal elevenítjük fel, ugyanis nekik köszönhető a főváros ma is virágzó több parkja, kertje. A további három lap „ex

libris”, melyek kertészeti szakember tagtársaink: Pesti László, Tarjányi Ferenc, és Harmath Gábor nevére készültek.

A zöld színben, meleg sárga papírra nyomott és „ártó” szignóval ellátott kisgrafikákról meg kell említeni, hogy mindegyiken a főváros egy-egy idős, nevezetes fája látható, környezetével együtt.

Viszontláthatjuk így kisgrafikán a Vajdahunyad vára mellett pompázó mocsárciprust (taxodium distichum), vagy Budavár déli nagy rondellájának többszáz éves japánakácát (sophora japonica), stb.

Az emlékeztetés estén Pesti László mint „városvédő” is megmutatkozott, amikor a jelenlevőket a főváros több műemlékéről saját költségén készítettett levelezőlap-sorozatával is megajándékozta.

A szívélyes, vörösboros-süteményes vendéglátással is emlékeztetéssé tett műteremlátogatásról szóló beszámoló befejezésekként Pesti László szavait idézzük az említett mappához írt bevezető soraiból: „A kertészség nem foglalkozás, hanem hasznos és szép életmód.” Tegyük hozzá, még inkább tiszteletre méltó ez az életmód, ha az a kisgrafika iránti mecénási tevékenységgel, a művészet ágainak ilyen határtalan szeretetével párosul. További sikeres esztendőket kívánunk a jubiláló Pesti László tagtársunknak.

Soós Imre

TORRÓ VILMOS GRAFIKUSMŰVÉSZ HALÁLÁRA

Torró Vilmos műanyagmetszetei, X6

Kissé megkésve érkezett a szomorú hír hozzánk, hogy elment közülünk Torró Vilmos erdélyi grafikusművész is.

Kovácsna városában élve készítette kisgrafikáit, ex libriseit, melyek közül sokat őriznek a magyar gyűjtők mappái is.

Torró Vilmos az erdélyi grafika elhivatott mestere volt, igaz hivatásának tekintette a nagyítót is igénylő miniatűrök mives megteremtését. A mesterségbeli tudás mellett az emberszeretet és a jóság is jellemezte. E végtelenül szerény, minden emberi tudással és kedvességgel megáldott alkotóban együtt voltak mindezek.

Kovácsna városában nemcsak ismerték és szerették, de éppen halála előtt néhány nappal kívánták a város díszpolgárává avatni.

Festményeket is festett (még falfreskókat is!), kisebb méretű metszeteket készített, kissozbrokat faragott, plaketteket tervezett és készített, de igazából az ex librisekben mutatkozott meg magas színvonalú művészi munkája. Ez a kisgrafikai műfaj nem egyszerű művészet, hanem a kultúrát hordozó megismertető műforma is, s Torró Vilmos soha sem felejtette el, hogy erdélyi és magyar, s ezért ex librisein a magyar kultúra valóságos panteonját alkotta meg.

Ezek a munkák bejárták az egész világot, hiszen alig volt olyan nemzetközi kiállítás, ahol munkái ne szerepeltek volna. A díjak sorát hódították el ezek a szép és

művészi alkotások. Magyarországon Kovácsna testvér- városa Nagykanizsa 2001-ben egyéni kiállítását rendezte meg, melyen a művész is jelen volt. Sajnos ekkor már megtámadta a betegség, amely látásában zavarta, ezért orvosai a szemet jobban igénybevevő vésés helyett a festést javasolták melyet azonban a gyorsan terjedő betegség már nem tett lehetővé – de szeretett családja körében lehetett utolsó perceiben is.

Túl korán, 67 évesen ment el – pedig mennyit dolgozhatott volna még!

Sokat – de amit elvégzett az elmúlhatatlan.

dr. Mayer József

Torró Vilmos 2001. június 14-én hunyt el.
Erről a „Háromszék” c. újság számolt be.

BEMUTATJUK IMRE LAJOST

1936-ban született Hódmezővásárhelyen.

Fő foglalkozása szerint mérnök. Fiatal kora óta képezi magát a grafika különböző területein, majd grafikusként is bemutatkozik. A Művészeti Alapnak (illetve MAOE-nak) huszonöt éve tagja. Mestereinek Gy. Szabó Bélát, Kós Károlyt és Luzsicza Lajost tekinti. Eddig több mint 210 fa- és 100 linóleum metszete, 6 litográfiája és kb. 250 ecsetrajz készült; metszeteiből 72 az ex librisek száma. A kisgrafikákon kívül elsősorban tájképeket (ecsetrajzok, krétarajzok, metszetek) és történelmi évfordulókkal kapcsolatos grafikai sorozatokat alkot szívesen. Az utóbbi években a népi építészeti értékek

megörökítését is feladatának tekinti és foglalkoztatják az ország közútai mentén látható műtárgyak, fasorok, emlékhelyek is.

Eddig huszonnégy önálló kiállítása volt. Ex librisei és metszetsorozatai tizenegy hazai és öt külföldi közgyűjteményben találhatók meg.

Tagja a Mednyánszky Társaságnak, a Kisgrafika Barátok Körének és a Pomázi Művészek Társaságának. Az ex libris alkotásjegyzékben az opus-számon kívül a lapon lévő szöveg, a lap témája, és zárójelben a technika, a méret: magasság x szélesség, és a készítés éve került feltüntetésre.

Imre Lajos fametszetet, X2

Imre Lajos ex libris alkotásjegyzéke

1. op. 8. Ex libris Bazsó Gyula	(X1, 75x50 mm, 1968)	Cserepes napraforgóvirág, van Gogh után
2. op. 14. Ex libris Szabó Magdolna	(X1, 60x45 mm, 1970)	Nyitott könyv lapjain magyar és angol zászlóval
3. op. 15. Ex libris P. J. (Pilinszky János)	(X1, 51x76 mm, 1970)	Gömböt tartó kéz
4. op. 24. Ex libris Dr. Imre Lajos	(P1, 40x30 mm, 1971)	Virágmotívum
5. op. 28. Ex libris I. L-né (Imre Lajosné)	(X2, 55x47 mm, 1971)	Virágzó azálea
6. op. 29. Ex libris Dr. Mahunka Sándor	(X2, 75x50 mm, 1971)	Virágzó kaktusz
7. op. 30. Ex libris Szaplanczay Mária	(X2, 75x45 mm, 1971)	Radonezi st.Sergius és az ecsmiadzini örmény kat. templom
8. op. 31. Ex libris I. K. (Imre Klára)	(X2, 45x30 mm, 1971)	Rózsaszál
9. op. 33. Ex libris Éva	(X2, 47x25 mm, 1971)	Margaréták
10. op. 36. Ex libris Reisinger Péter	(X2, 53x68 mm, 1971)	Magyarország körvonala, iránytű és turista bakancs
11. op. 39. „Tokaj” Ex libris S. A. (Dr. Semsey Andor)	(X1, 57x78 mm, 1972)	A tokaji szőlő-hegy

12. op. 42. XIV. Internationale Ex libris Kongress, Ex libris I. Éva (X2, 125x85 mm, 1972) Helsingör Helsingör, vár részlet
13. op. 48. Ex libris dr. Gyökössy Endre (X2, 48x58 mm, 1974) Felnőtt kézben tartott gyermekkéz
14. op. 49. Ex libris Éva (X2, 30x30 mm, 1974) Gyermekének olvasó anyja
15. op. 50. Ex libris dr. Baksa József (X2, 68x48 mm, 1974) Görög vázakép: Achilleus bekötözi Patroklos sebeit
16. op. 51. Ex libris dr. Sz. Póczy Klára (X2, 68x48 mm, 1974) Római tányér játszó csikókkal
17. op. 52. Ex libris Gy. K. (Gyökössy Kinga)(X2/2, 71x47 mm, 1975) Napraforgó virágok van Gogh után
18. op. 55. Ex libris Szilassy Kálmán (X2, 60x45 mm, 1975) Tatalomnici részlet
19. op. 56. Ex libris Dávid Gyula (X2, 60x45 mm, 1975) Koltó, Teleki kastély
20. op. 57. Ex libris Dr. Újszászy Kálmán (X3, 135x94 mm, 1975) u.n. álló-íróasztal
21. op. 58. Ex libris Jánossy Dénes In memoriam Lambrecht Kálmán (X2, 65x45 mm, 1975) Repülőarcheoterix
22. op. 60. Ex libris Gábor Dénes (X2, 88x60 mm, 1976) Kolozsvár, Bethlen bástya
23. op. 61. Ex libris Imre Magda (X2, 55x48 mm, 1976) Kolozsvár, a hajdani Magyar-utcai kapubástya
24. op. 76. Ex libris Kondics Zoltán (X2, 60x45 mm, 1976) Sárvár, Nádasdy vár
25. op. 77. Ex libris Kondics Mariann (X2, 62x42 mm, 1976) Győr, Kovács Margit keramikus szülőháza
26. op. 78. Ex libris Kondics Ági (X2, 60x45 mm, 1976) Virágmotívum
27. op. 80. Ex libris Pünkösti László (X2, 60x45 mm, 1976) Tajkép
28. op. 87. Ex libris Dura Lajos (X2, 65x45 mm, 1977) Szt. Kristóf, mögötte az Elbrusz kettős hegycsúcsa
29. op. 92. Ex libris Csibi (X2, 60x40 mm, 1978) Macska-arckép
30. op. 93. Ex libris Imreh Gábor (X2, 65x45 mm, 1978) Családi címer
31. op. 109. Ex libris Verebélyi Márta (X2, 69x78 mm, 1979) Miskolc, az avasi ref. templom tornya
32. op. 123. Ex libris Tegez Ferenc (X2, 65x45 mm, 1979) Sífelszerelés
33. op. 128. Ex libris Dr. P. I. (X3, 83x63 mm, 1979) Könyv és kígyó
34. op. 142. Ex libris I. G. (Imre Gergely) (X2, 30x30mm, 1980) Mártély, Balogh tanya
35. op. 153. Ex libris Harmath Miklós (X2, 65x45 mm, 1981) Bagoly és vonalzó
36. op. 170. Ex libris dr. Cserkúti Imre (X2, 79x50 mm, 1981) Vesalius Anatómiájának címlapja
37. op. 177. Ex libris Daragus-Kolosy (X2, 48x66 mm, 1981) Templom védőfallal
38. op. 183. Ex libris ep. Kürti László (X2, 40x40 mm, 1982) Vizsoly, ref. templom
39. op. 193. Ex libris Fenyő D. György (X2, 57x40 mm, 1983) Széchenyi Lánchíd, Budapest
40. op. 196. Ex libris dr. Tóth László (X2, 66x47 mm, 1984) Hódmezővásárhelyi utcarészlet
41. op. 202. Ex libris dr. Csengődy József (X2, 65x45 mm, 1984) Sebészeti eszközök
42. op. 203. Ex libris H. J. (X2, 65x45 mm, 1984) Székelykapu
43. op. 204. Ex libris dr. Székelykeresztúri Kovács Ervin (X2, 68x53 mm, 1984) Utcarészlet Székelykeresztúron
44. op. 205. Ex libris dr. Nagy Györgyné Kovrik Emma (X2, 128x80 mm, 1984) Kalotaszegi népi hímzés
45. op. 210. Ex libris Luciene de Marchi (X2, 77x61 mm, 1985) Völgyrészlet az Alpokból
46. op. 230. Ex libris Szabó József (X2, 60x45 mm, 1986) Kapu és nyitott könyv egerekkel
47. op. 265. Ex libris Dr. Fenyő István (X2, 65x48 mm, 1987) Az „Athéni iskola” c. képen ábrázolt bazilika-belső
48. op. 269. Ex libris Ritz Tibor (X2, 60x48 mm, 1987) Margitszigeti zenélőkút
49. op. 270. Ex libris Kundermann Jenő (X2, 68x45 mm, 1987) Esztergomi Bazilika
50. op. 273. Ex libris Dr. Nagykálnai Tamás (X2, 47x67 mm, 1988) Római kori romok Kos szigetéről
51. op. 276. Ex libris Giuseppe Canti (X2, 58x40 mm, 1988) A költő D'Annunzio szülőháza
52. op. 278. Ex libris dr. Orosz Mária (X2, 58x40 mm, 1988) Gerinc és csigolya
53. op. 293. Ex libris Illyés Elemér (X2, 55x40 mm, 1990) Kalotaszegi kapu
54. op. 294. Ex libris Szabó Gábor (X2, 78x49 mm, 1990) Kiskunhalasi református templom-belső
55. op. 299. Ex libris Palásthy Lajos (X2, 105x73 mm, 1991) Lakatos cégér címerrel
56. op. 300. Ex libris dr. Péter Zoltán (X2, 65x45 mm, 1991) Erdélyi erődtemplom
57. op. 305. Ex libris Mitsui Sen (X2/X3, 88x63 mm, 1992) Mitsui Sen „Tatárjárás” c. szobra
58. op. 307. Ex libris Dr. I. Molnos Kovács Éva (X2, 82x67 mm, 1993) Vízparti részlet
59. op. 308. Ex libris Kazimierza Patka (X3, 193x84 mm, 1993) Varsói részlet Mária-szoborral
60. op. 310. Ex libris dr. Platthy Pál (X2, 66x45 mm, 1993) Bp. Erzsébet-híd Belvárosi templom részlete
61. op. 311. Ex libris dr. Koós Judith (X2, 70x48 mm, 1993) Szecessziós szalon
62. op. 312. Ex libris dr. Babka Csilla (X2, 60x45 mm, 1993) Tisza-parti részlet
64. op. 314. Ex libris dr. Huoranszky Ferenc (X2, 70x48 mm, 1995) Liptó vára
65. op. 315. Ex libris Palásthy Lajos (X2, 68x50 mm, 1998) Szent György, a Kolozsvári testvérek szobra után
66. op. 316. Ex libris dr. Ibrányi Endre (X2, 67x45 mm, 2000) Mátraverebély, templom
67. op. 317. Ex libris Imre G. in memoriam dom. Kirsch (X3 120x90 mm, 2001) Léghajó
68. op. 318. Ex libris prof. Dr. Romics Imre (X2, 70x49 mm, 2003) Író szerzetes gyertyával
69. op. 319. Ex libris dr. Lőrincz Ákos (X2, 45x66 mm, 1994) Székelykapu
70. op. 320. Ex libris Puiggerver (X2 065x44 mm 1998) Családi címer
71. op. 321. Ex libris Imre Zsófia (X3 75x50 mm 2004) Virágzó ciklámen
72. op. 322. Ex libris Dr. Kosáry Domokos (X2 70x50 mm 2004) MTA Székház és a selmebányai Bányászati Akadémia

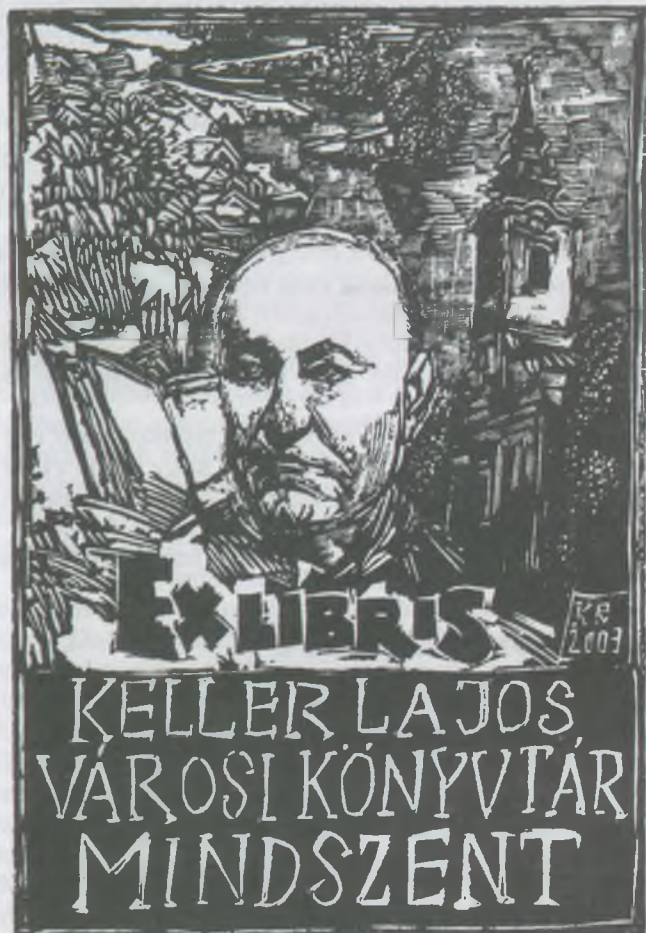
Imre Lajos
fametszete,
X2

KETTŐS CENTENÁRIUM

100 éves a Mindszenti Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény

A kisgrafikák, különösen az exlibrisek iránt érdeklődőket mindig érdekelte a könyvek és a könyvtárak sorsa. Különösen, ha egy-egy neves alkalommal a könyvtári évfordulóhoz kisgrafikai alkotás is kapcsolódik, mint ezúttal König Róbert művével.

König Róbert linómetszete, X3

100 évvel ezelőtt, január 28-án halt meg a Mindszenti Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény névadója: Keller Lajos plébános. Mindössze ötvenhét évre szabott életének jelentős részét (huszonkét évet) töltötte Mindszentben, mint a római katolikus egyházközség lelkesze. Nagy műveltsége, szerény, szorgalmas élete ez alatt nem csak a gyülekezet életét gyarapította; alapítója és elnöke volt a helyi Takarékpénztárnak, Polgári Körnek, tagja a megyei Törvényhatósági Bizottságnak. Fontos alkotása volt a község 1900-ban kiadott története, melyet saját kutatásai alapoztak meg. Részt vett a megye monográfiájának megjelenésében is.

Sokat harcolt a Népkönyvtár létrehozásáért, ez halá-

la évében eredményre is vezetett, de megalakulását már nem érthette meg. A ma 47000 kötetet és 12000 levéltári tételt tartalmazó gyűjteményt akkor a Földművelésügyi Minisztérium 500 kötetes adománya alapozta meg.

Az ünnepi rendezvények január 28-án, 29-én és február 1-én zajlottak. Az első nap délutánján a Városháza előtti parkban a megjelentek először Keller Lajosnak, helybéli származású művész által alkotott mellszobránál koszorúzáson vettek részt; a megemlékezést dr. Zsótér István, a város polgármestere tartotta. A megemlékezés során felolvasta a település főszolgabírájának a Mindszenti Lapban a temetés után megjelent, Keller Lajosról szóló szép méltatását.

A koszorúzást követő ünnepélyt a Könyvtárban rendezték meg. A bevezető előadásban Fuschszné Benák Katalin könyvtár igazgató a Népkönyvtár történetét ismertette, majd Keller Lajos életútjáról kései utóda, Perlaki György plébános számolt be.

A könyvtárban rendezett, „Keller Lajos és kora” című kiállítást, valamint König Róbertnek a Könyvtár részére készített alkalmi ex libris alkotójának kamara kiállítását Fenyvesi Félix Lajos költő ismertette.

Az ünnepi műsort több szép énekszám és szavalt egészítette ki. Jelen volt és a megjelenteket üdvözölte Szőkefalvy-Nagy Erzsébet, a mindszenti könyvtárügyet támogató szegedi Somogyi Könyvtár igazgatója és Bogdán Lajos, a megyei Honismereti Egyesület titkára.

Kérésre üdvözlő szavakat mondott és az ex libris történetét röviden ismertette a grafika tanára König Róbert, majd felesége, Lelkes Mária iparművész és az alkalmi emléklap tervezője, Imre Lajos grafikus szólt röviden. A megjelenteket a Könyvtár állófogadással vendégelte meg.

Másnap két író-olvasó találkozóra került sor Fenyvesi Félix Lajos költő részvételével.

Február elsején ünnepi szentmisén emlékeztek meg Keller Lajos plébános halálának évfordulójáról Gyulay Endre megyés püspök celebrálásával, Gulyás Kálmán államtitkár részvételével, majd a temetőben megkoszorúzták az egykori plébános sírját.

Valamennyi rendezvényt a helybeliek nagy érdeklődése kísérte. Külön érdemes megemlékenünk az ifjúság biztató, aktív érdeklődését az író-olvasó találkozón.

Imre Lajos

TITKÁRI BESZÁMOLÓ A 2003. ÉVRŐL

Az év az Egyesület szempontjából különösebb esemény nélkül telt el. A folyóiratunkat új nyomdához vittük, ahol kisebb költséggel, de igényesebb kivitelben készül. A címlap két színnel készül: tavasszal zöld, nyáron sárga, ősszel rozsdabarna (a 2003/3 számnál ez nem igazán sikerült), télen kék. Ugyanezt a színvariációt fogjuk 2004-ben is alkalmazni. A fedőlapp minden-

esetben fényes műnyomópapír. A nyomda megígérte, hogy ebben az esztendőben is változatlan áron fogja elkészíteni a lapot. A tördelési munkákat Vincze László grafikus tagtársunk, szívességből végezte, megelégedésünkre, amiről mindenki meggyőződhet. A szerkesztőbizottság szintén komoly munkát végzett, ezúton fejezzük ki ezért a gratis munkáért köszönetünket.

Talán nem mindenki tudja, hogy főszerkesztőnk Király Zoltán a 2004. évben nagy lehetőségek elé néz, ezért a szerkesztési munkában sajnálatunkra nem fog tudni részt venni, de megígérte, hogy mindenben segítségünkre lesz. Nagyon fontos, hogy mindazon tagjaink, akiknek az íráshoz kedvük és tehetségük van, cikkekkel, tanulmányokkal, beszámolókkal segítsék a szerkesztőséget, egyúttal a folyóiratunk minél sokoldalúbb, színesebb, olvashatóbb megjelenését.

Mindenkitől várjuk a híreket, ismertetéseket előadásokról, kiállításokról, grafikai tárlatokról, árverésekről. Amennyiben grafikai pályázatokról idejében hírt kapunk, lapunkban leközöljük. Ha a határidő rövidsége miatt nem várható meg a következő szám megjelenése, művésztagjainkat különálló *Hírleírásban* tájékoztatjuk.

2003. novemberében az alapszabályzat szerinti Intézőbizottsági ülést megtartottuk, erről a 2003/4 számban beszámoltam. Itt újra megismétlem, hogy a tagdíj 2004-ben is 1200Ft/év. Kérem aki még nem rendezte az ez évi tagdíjat, a mellékelt csekkel külön felszólítás nélkül rendezze, mert anyagi helyzetünk meglehetősen szerény, vállalt kötelezettségeinket (lapunk megjelentetése, postázása) alig tudjuk teljesíteni. Felülfizetéseket, adományokat köszönettel elfogadjunk. Akit régebbi kiadványaink, folyóiratszámaink

érdekelnek, vegyék fel velem a kapcsolatot, cím a folyóiratunk elején megtalálható.

Kérem, aki tudomást szerez olyan pályázati lehetőségről, mely akár egyesületünk működtetése, akár lapunk megjelentetése szempontjából figyelemre méltó lehet, tájékoztasson, hogy a megfelelő lépések megtehetők legyenek.

A pénzügyi helyzetünk: 2002. dec. 31-én banki folyószámlán, az 1.5 millió lekötött betétén kívül (ezt az összeget annakidején helyiség vásárlására, illetve bérletére kaptuk) 53 257 ft. volt.

Kézipénztárban 2002. dec. 31-én 23 543 ft. volt.

2003. dec. 31-én a lekötött betétén kívül (melynek kamatai a nem lekötött betétre kerülnek) a bankban 24 841 ft. volt.

Kézipénztárban 2003. dec. 31-én 91 696 ft. volt, de a *Kisgrafika* 2003/4 száma még nem volt kifizetve, ennek költségei a postázással együtt 2004-ben jelent meg.

A XXX. Nemzetközi Ex libris Kongresszus tudni valóiról az erről szóló cikk keretében lehet tájékozódni.

Mint ezen szám több cikkéből is tapasztalható, erősen nyitni akarunk az ifjúság felé, hogy a kör előre-gedési folyamatát megállítsuk és a következő grafika-szerető és gyűjtő generáció kialakuljon.

Palásthy Lajos titkár

BARÁTI SOROK EGY BARÁTI FOLYÓIRATRÓL

A *MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI* 2003. évi 5. számának beköszöntő írásai a Művészetbarátok Egyesületének 30 évvel ezelőtti megalakulására emlékező jubileumi ünnepségről és az ahhoz kapcsolódó kiállításról amelyen több mint 100 alkotó munkáit mutatták be a Pataky Művelődési Központban tudósítanak. (A jeles évfordulóhoz a KBK nevében is őszinte szívvel gratulálunk, s további eredményes munkát kívánunk az egyesület tisztségviselőinek és tagságának.) Az ünnepi köszöntőt Fekete György egyetemi tanár tartotta: egyrészt hangsúlyozta, hogy a civil Magyarországnak a csírája 30 évvel ezelőtt már az egyesületben is kivirágzott, másrészt a kiállításra is utalva szólt arról, hogy nagyobb dolgot nem is tud elképzelni, mint hogy valaki a saját boldogságérzetének a növelésére rajzol vagy fest. A lap megemlékezéseket közöl Obersovszky Gyuláról, majd méltatásokat (többnyire kiállítási megnyitók szövegét) olvashatunk Andrássy Kurta Jánosról, Újhelyi Réka fotóművészről, Halász Zsókáról, Ghyczy Györgyről és dunántúli kötődésű művészekről: Benkő Lászlóról, Káldy Lajosról, ifj. Lakatos Józsefről, Scholz Erikéről, Borsos Miklósról. (Jó tudni: utolsó otthonában, a Buda vári Úri u. 6-ban a közelmúltban kisebb emlékkiállítását nyitották meg.)

Külön kell szólnunk dr. Soós Imre tagtársunk Kőhegyi Gyula grafikusművész újabb, Van Gogh vonatkozású ex librisait bemutató terjedelmes írásáról, amely sajnálatos módon Kőhegyi Gyula újabb kisplasztikái címmel jelent meg. (Az elírás mindenestre emlékeztetheti az olvasót arra, hogy dr. Soós Imre Van Gogh hazai recepciójának fáradhatatlan kutatója – a folyóirat 2000. évi 46. és 47. számában éppen-séggel a magyar művészek Van Gogh-témájú kisplasztikáit vette számba.) A szerző elsőként a Van Gogh

Kőhegyi Gyula hidegtű-karca, C4

születésének 150. évfordulójához kapcsolódó nemzetközi kiállításokról, köztük a Nuenen-i kisgrafikai tárlatról, s az ahhoz kapcsolódó, a Van Gogh Dokumentációs Központ vezetője, Ton de Brouwer által szerkesztett, Van Gogh az exlibris-művészetben című katalógusról – amely 11 magyar művész kisgrafikáit is bemutatja – szól. E katalógusban nem szerepelhettek még Kőhegyi Gyula legújabb, dr. Soós Imre részére készített (az évfordulóra is emlékeztető) újabb ex librisei.

A lapok Van Gogh alkotói korszakának három jelentős időszakában készült festményeit teremtik újjá a sokszorosító grafikai eljárásokkal. A Hollandiában készült Parasztasszony a Párizsban festett Bakancsok és a Dél-Franciaországban született Öreg paraszt című festmények sajátos átköltéseit láthatjuk az ex libriseken. Soós Imre az ihletadó művek története, elemzése mellett részletesen szól arról, hogy Kőhegyi Gyula hogyan – hitegető, vonalas vagy éppen folthatású fametszet – oldotta meg azt a feladatot, hogy grafikáin felidézze és újra értelmezze Van Gogh halhatatlan alkotásait. (Reméljük, hogy a bemutatott illusztrációk ezúttal hűen jelenítik meg az eredeti metszeteket, s egyúttal látványosan bizonyítják, hogy Kőhegyi Gyula aligha ismer számára megoldhatatlan feladatokat.)

Végezetül: örömmel olvastuk, hogy Nuenen város polgármestere az egykori városháza épületét a Van Gogh Dokumentációs Központ rendelkezésére bocsátotta, ahol állandó kiállításon lesz megtekinthető az évfordulón rendezett ex libris kiállítás (természetesen kiegészítve Kőhegyi Gyula újabb metszetével). A Van Gogh nyomdokain jelíggel létesülő új múzeumban azonban nem csak a magyar művészek kisgrafikáit, hanem – dr. Soós Imre jóvoltából – több magyar szobrász kisplasztikáját (így Ferenczy Bént már 1936-ban mintázott Van Gogh-érmét) is láthatják az érdeklődők. (Azt hiszem nem lehet eléggé megbecsülnünk dr. Soós Imre – önként vállalt és nagy úgyszeretettel, szakmai hozzáértéssel végzett – gyűjtőmunkáját, amelynek eredményeként hazánk is jelentős anyaggal képviselteti majd magát egy világhírű közgyűjteményben! Itt érdemes megemlítenünk azt is, hogy gyűjtőtársunk a Van Gogh munkásságával összefüggő, több mint 500 kötetes (ex libriselvel jelzett) gyűjteményét a közelmúltban a Szépművészeti Múzeum könyvtárának adta át. A könyvtár újabb különgyűjteménye minden bizonnyal nélkülözhetetlen forrásanyagot jelent majd Van Gogh hazai és külföldi kutatóinak egyaránt!)

Változatos tartalommal jelentkezett a folyóirat idei első száma is: írásokat olvashatunk többek között a Szépművészeti Múzeum 19. századi francia gyűjteményéről, a tízéves Vidovszky Képtárról, a Rákosligen megnyílt Csekovszky-gyűjteményről (Soós Imre tagtársunk tollából), az Altamira Egyesületről, Ballonyi László „papír-festő” munkásságáról és a közelmúltban elhunyt Prokop Péter festőművészről.

A kisgrafikát ezúttal Palásthy Lajos A kisgrafika múltja és jelene című írása képviseli, amely az elmúlt év novemberében hangzott el a Várlak Klubban. A szerző elsőként a kisgrafikai műfaji meghatározásával foglalkozik, bemutatja a különböző sokszorosító

Kőhegyi Gyula fametszetel, X2

eljárásokat (megemlítve, hogy napjainkban már polgárjogot nyert a számítógéppel tervezett kisgrafika), majd részletesen áttekinti a gyűjtésükre, népszerűsítésükre létrejött hazai egyesületeket, köztük az 1959-ben alakult Kisgrafika Barátok Körét, egyesületünk közvetlen elődjét. Szól a különböző hazai múzeumokban található kisgrafikai gyűjteményekről, s bizakodásának ad hangot, hogy a kisgrafika gyűjtése előbb-utóbb a fiatalok körében is népszerűvé válik. (A cikket Várkonyi Károly és Csibý Mihály egy-egy ex librisé illusztrálja.)

Arató Antal

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Szt. Benedek általános iskola és gimnázium ex libris pályázatát hirdetett.

A pályázat célja: törekedni a maradandóság igényével alkotások létrehozására, és arra, hogy „a szép befogadása ne csak keveseknek, hanem a szélesebb tömegeknek is mindennapi szükséglete és megújító erőforrása legyen.” (Galambos Ferenc)

Különösen a 19. század végén kedvelt kisgrafikai műfaj az ex libris megismertetése a mai fiatalokkal, s a könyv szeretetére nevelés. Bővíteni kapcsolattartás lehetőségét az iskolák között.

Reméljük, hogy a művészeti nevelés segítségével több kiegyensúlyozott, érzelmekben gazdag, alkotó gyermeknek örülhetünk a jövőben is!

Valamennyi pályázónak sikeres szereplést kívánunk!

A pályázatok beküldésének határideje 2004. január 30. volt.

A beküldött lapokból kiállítást szerveznek, melynek megnyitója 2004. március 22-én volt.

Helyszíne: Szt. Benedek Ált. Isk. és Gimn., 1011 Budapest Fő u. 30.

Vörösné Péter Mária rajztanár

Vörösné Péter Mária tusrajza, P1

S Z E M L E

Helga Schroth, kollázs+CAD

Figyelemre méltó cikket közölt a svájci gyűjtők lapja a SELC EXPRESS 54. számában a Baselben élő honfitársunk, Vermes Júlia tollából. Az írás Meret Oppenheim (1913-1985) berlini születésű, Svájcban élt festőnőről emlékezik meg, születésének 90. évfordulóján. A fiatal művésznő New-Yorkban már 1936-ban híressé vált egyik alkotásával: a gazellabőrbe bújtatott teáscsészéje a szürrealista mozgalom egyik népszerű alkotása lett. Festményeiről így nyilatkozott: „Stílusom az, hogy egyik képem sem hasonlít a másikkra.” Halála előtt Basel

Meret Oppenheim tusrajza, P1

városa életművét nagydíjjal jutalmazta és később utcát is elneveztek róla.

Vermes Júliát 1983-ban egyik nagyszabású kiállítása bűvölte el. Ezen ugyanis mintegy száz festményével és objektjével találkozott. Hazatérve az élmények és a kiállítás plakátja alapján skiccet készített az ott látott művek elemeiből. Rajzát a 70. születésnapra szóló üdvözlősorokkal megküldte a művésznőnek, aki azt rendkívül szívélyes sorokkal és egy monotypiával köszönte meg.

A szerző később emlékére computer-technikával úgynevezett CAD-lapot készíttetett. Ezen az elhunyt művész arcképe és köszönő sorainak másolata szerepel. A cikkből azt is megtudja az olvasó, hogy Oppenheimer alkotásjegyzékében csupán egyetlen ex libris szerepel, az is ismeretlen helyen lappang. Ezt később meglelték, képét 2001-ben a cvájci exlibris-újság közölte. Vermes Júlia érdeme, hogy cikke végén a művész második, eddig ismeretlen, most általa felfedezett lapját is közli annak reményében, hogy további M. O. jelzésű lapok is előkerülnek még.

A L'EX-LIBRIS FRANÇAIS 229. számában *Laurent Long* a kínai gyűjtők tulajdonjogát jelző pecsétekről közöl cikket. Ilyen jelek már a 12. században is használatosak voltak, ahogy az egykori császári udvar piros színben nyomott pecsétjéről készült illusztrációjuk mutatja. Ritkán a gyűjtő portréja is szerepel a pecséten. A legrégebbi ilyen ábrázolás Chen Zhan (1753-1817) könyvtárából származik.

Sigmund Freud egykori könyvtárának legnagyobb része, mintegy 1600 kötet ma egy londoni intézmény tulajdonában van. Kb. 800 könyve került ki Amerikába.

A Bécsben maradt, továbbá a szétszóródott és alkalmanként visszavásárolt köteteket az ottani Freud Múzeum őrzi. A nagy tudós szakmájába vágó kötetein kívül számos régészeti, művészettörténeti könyvet is magáénak mondhatott, de megvolt neki Shakespeare, Goethe, Gogol, stb. műveinek teljes sorozata is. Ezek egy részében az itt bemutatott ex librise is megtalálható. A szecessziós stílusú könyvjegy alkotója: Berthold Löffler.

Berthold Löffler tusrajza, P1

A 35 éves Szlovén Exlibris Egyesület négy oldalas folyóirata, az OBVESTILA 135-159. számaiban az egyesületben folyó mozgalmas kulturális életéről számol be. Előadások, film- és diavetítések mellett kirándulásaik során felkeresik az Isonzo folyó harctereit, beszámolót hallgatnak meg a bushmannok életéről. Az országban megrendezték R. Pavlovec gyűjteményének kiállítását,

a hegyeket ábrázoló ex librisekből. Ugyanó adott képet tagtársainak a világ exlibris-helyzetéről.

Magas színvonalú honi ex librisek képét közli a Prágában megjelent KNIŽNÍ ZNÁČKA 2003/3. száma, melynek cikkei között egy szerző az ex librisek könyvbe való beragasztása ellen emeli fel szavát.

Az EXLIBRIS UUTISET 94. számában a Magyarországon is többször járt *Leila Lehttranta* finn újságíró *Klein Ervin* exlibris-művészt mutatja be 5 kép kíséretében. A Brassóban élő és eredetileg vasöntő foglalkozású grafikus eddig mintegy 200 könyvjegyet alkotott.

Lapszemlénkben 2003/3. számunkról tesznek említést, *Horváth Hermína* egy grafikájának kíséretében

Figyelemreméltó illusztrációjuk a Finn Cserkész Múzeum részére készült könyvjegy, melyet képben is bemutatunk.

EX LIBRIS

PARTIOMUSEO SCOUTMUSEET

Kaj Puumalainen tusrajza, P1

Az EXLIBRISWERELD 2003/4. száma arról számol be, hogy egy Muur nevű gyűjtő néhány évvel ezelőtt nagyobb összegt hagyományozott a lap részére. (Mikor jár így a *Kisgrafika*?) az ebből létesült alapítvány első jutalmát most adták ki egy diáklánynak, aki a művészetet képző Szent Lukács Egyetem hallgatója. A lapszám mellékleteken megjelent az utóbbi négy évfolyam tartalomjegyzéke, mely szerint ezen idő alatt a lapban alkotásaik képével az alábbi magyar művészek szerepeltek: Drahos: 1, Fery: 3, Nagy Árpád: 2 és Vén Zoltán: 4 alkotással. Az ottani antikvárium 156 tételes árverési kínálatában egyetlen magyar név szerepel: Vén Zoltán 3 rézmetszetét 7,5 euróért kínálják.

Nem sok figyelmet szentel lapunknak az osztrákok MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. című lapjának 2003. novemberi száma.

Múlt évi 3. számunk tartalmáról mindössze ennyit ír: „Közlemények az egyesület életéről.” Vigasztaló, hogy ugyanilyen sommás méltatást kap ugyanekkor Japán és Dánia exlibris-szaklapja is.

Vladimír Suchánek kőrajza, L1

Prágából izléses kiállítású, A4 méretű, 60 oldalas kiadvány érkezett egyesületünk címére. A SBORNÍK (Gyűtemény) címet viselő, sok kitűnő illusztrációt tartalmazó füzetet a cseh exlibris egyesület adta ki 2003-ban. A könyvjegyek és az alkalmi grafika különböző területeit érintő 12 tanulmányt a műfaj olyan kiválóságai írták, mint többek között *Ivan Panenka*, *Ivo Prokop*, vagy *Klaus Rödel*.

Az első cikk Szlovákia XX. századi exlibris-művészetéről szól. Lédát és a hattyút ábrázoló lapokról szól a

következő írás, melyben az alkotók névsorában csak cseh művészek szerepelnek. „Az Ezeregyéjszaka” című fejezet az arab témájú kisgrafikákkal foglalkozik, ezúttal szélesre tárva az ablakot egyéb európai országok alkotói felé is.

Két intézmény gyűjteményét tekinti át a Mainz város exlibris-múzeumáról, valamint a morvaországi Brünn város könyvtárának tipográfikus (csak betűkből álló) ex librisit bemutató – 30 illusztrációval kísért – tanulmány. Öt oldalas cikk foglalkozik Vladimír Suchánek litográfiával készült könyvjegyeivel. Három szokatlan ábrájú újévi lap ismertetése után Emil Orliknak a japán művészet által inspirált lapjairól olvashat, aki megérti a cseh nyelvet.

Közel 20 illusztráció kíséretében mutatja be Skandinávia ex libriseit Klaus Rödel. Saját tipográfikus ex libriseiről ír egy további szerző, mintegy 25 ilyen lapját is bemutatva.

A „felejtethetetlen” Frantisek Novy gyűjteményéről szól a következő írás, négy lap bemutatásával.

Ugyanennyi kép érzékelteti F. Zboril nyomdász „mindennapi, szokatlan” életét is.

A befejező írás a cseh egyesület azon tagjairól szól, akiknek múlt esztendőben valamilyen évfordulója volt. A tartalmas kiadvány közelebbi megismerését nagyban akadályozza az a körülmény, hogy kizárólag cseh nyelven íródott. Pedig a FISAE már évekkel korábban felhívta a tag egyesületek figyelmét arra, hogy külföldön is forgalomba kerülő kiadványaikat lássák el tartalmi kivonattal. Ha ez a FISAE hivatalos nyelvein, tehát franciául, németül vagy angolul íródott, annak a gyűjtők nagyobb köre veheti világszerte hasznát.

dr. Soós Imre

EGYESÜLETI HÍREK

A budapesti kör az összejöveteleit április, május, június első szerdáján a *Littea Könyvesbolt*ban fogja megtartani (Bp., Vár, Hess András tér 4.)

Elérhető a várbusszal, a Mátyás templomig. Az összejövetel időpontja, szokásostól eltérően d.u. 5 óra. Júliusban és augusztusban hivatalos találkozót nem tartunk.

Előző számunkban Kerékgyártó László címe hibásan jelent meg, melyért elnézést kérünk. A cím helyesen: Budapest, IX. kerület József körút 63.

A Kézműipari Szakközépiskola és Szakiskola tanárainak és diákjainak közös kiállítása lesz a Budapest, Marczibányi Téri Művelődési Központ PILLANAT Galériájában. Megnyitó: 2004. április 21. 17 órakor. A kiállítás 2004. április 21-től május 5 ig tekinthető meg. A kiállító tanárok a grafikai szakon többek között Ürmös Péter és Varga Péter, körünk tagjai. A grafikákon kívül az iskola profiljának megfelelően szobor-kerámia-gipsz munkák, üvegcsiszoló, valamint üvegfestő-ólomművegező alkotások és porcelán festők munkái lesznek láthatók.

Az Egyesület titkára kéri, hogy akinek e-mail cím elérhetősége van, közölje azt vele, a könnyebb kapcsolattartás végett. E-mail címünk: kisgrafika@freemail.hu.

Bár arra jelenleg nincs lehetőségünk, hogy internetes honlapunk is legyen, mint sok külföldi társ-egyesületnek, de aki grafikusunk interneten megtalálható, kérjük szintén jelezze ezt felénk, esetleg erre újságunkban felhívjuk az olvasók figyelmét.

A tagdíj 2004 évben is 1200 forint, melyet kérünk a mellékelt csekken minél előbb rendezni.

**TÁJÉKOZTATÓ A XXX. NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUSRÓL
AUSZTRIA, WELS, 2004. JÚLIUS 14-17.**

Aki részt szándékozik venni ezen, ne feledje, hogy a részvételi díj 2004. ápr. 1-ig 150 euro, azután 170 euro. Az együttes utazás esetleges megszervezése érdekében, kérjük ilyen szándékáról titkárunkat értesíteni. A jelentkezést az előző számunkban már ismertetett adatokkal szintén 2004. ápr. 1-ig jkéri dr. Ottmar Premstaller úr A-4222 St. Georgen a. d. Gusen, Ausztria címre elküldeni.

A Kongresszus programját az előző két számunkban már ismertettük, nincs változás.

A szálloda árakat szintén közreadtuk előző számunkban, azok mind euroban értendők.

Fery Antal fametszete, X2

Bordás Ferenc fametszete, X2

Csiby Mihály linómetszete, X3

Varga Nándor Lajos fametszete, X1

Tagjainknak kellemes pünkösdi ünnepeket kívánunk!

P Á L Y Á Z A T O K

ALBISSOLA MARINA Önkormányzata Nemzetközi ex libris pályázatot írt ki
„**II. Gyula a művészetek patronusa és mecénása. A művészek és munkáik**”
címmel.

1./ Az ex librisnek ki kell fejeznie II. Gyula pápa művészetpártolói szerepét valamint annak a kornak a művészeti eredményeit, amelyek a személyéhez köthetők. A grafikának az „ex libris” kifejezésen kívül tartalmaznia kell egy élő személynek vagy létező intézménynek a nevét (mint az ex libris tulajdonosát) és a következő feliratot:

Papa Giulio 1503-2003

2./ A világ valamennyi művésze számára szabad a részvétel pályázati díj nélkül.

3./ A szabad grafikák, fotokópiák rajzok, és xeroxmásolatok kivételével valamennyi grafikai technika elfogadott.

4./ Pályázni lehet maximum öt különböző könyvjeggyel, azokról külön-külön három aláírt nyomattal. Azok hátulján fel kell tüntetni a művész pontos nevét (keresztnév, családnév) születési dátumát, melyikéiben keletkezett a mű, az alkalmazott technikát, és az esetleges opusz (alkotásjegyzék) számot. A grafikák mérete nem haladhatja meg a 13x13 cm-t, a nyomtatott papír pedig az A4 formátumot (29,7x21 cm-t). A művészeket kéri, hogy csatolják az életrajzukat és az esetleges alkotásjegyzéküket.

5./ A küldeményt ajánlott küldeményként kéri postázni (a borítékra legyen ráírva: *please do not bend*) **2004 június 5-ig** a következő címre:

Assessorato alla Cultura Comune di Albissola Marina
Piazza del Popolo 12.
17012 Albissola Marina (SV)
Olaszország

A borítékon kéri feltüntetni a következő szöveget is:
Giulio II. Mostra Internazionale di Ex Libris

R É S U M É

Dans l'article premier notre amie finnoise *Mme Leila Lehtiranta* salue les collectionneurs hongrois, en mentionnant ses souvenirs de son voyage en Hongrie.

L'entrevue de janvier de nos membres se déroula dans le IXème arrondissement de Budapest. Nous avons visité l'École Spéciale de la Manufacture. *Györgyi Fábíán* écrit sur l'activité importante de l'Institution.

À l'occasion de l'entrevue de février *László Kerékgyártó* artiste graveur a accueilli dans son atelier nos membres. Nous publions l'article d'*Imre Soós* sur la visite pleine des événements artistiques.

Vilmos Torró, artiste graveur hongrois, vivant à Kovászna (Transsylvanie) est décédé âgé de 67 ans. *Dr. József Mayer* écrit la nécrologie de l'artiste célèbre de l'exlibris.

Nous présentons l'artiste graveur hongrois *Lajos Imre* (1936) qui a créé 72 ex libris, en publiant la liste de ces créations.

Avant 100 années fut fondé la Bibliothèque de la ville de Mindszent. A cette occasion les collaborateurs de l'institution ont organisé une exposition commémorative. Notre président, *Róbert König* a salué avec une création récente l'événement mentionné.

Nous publions le compte rendu de notre secrétaire *Lajos Palásthy* sur l'activité de la KBK en 2003.

Antal Arató fait connaître une publication récente: le numéro 5/2003 de la revue „L'art et ses amis.”

Rubriques ultérieures: Revue de presse, Nouvelles.